

Landskap: Skåne Upptecknare: Listen Hammerin, Hässleholm
 Härad: ..... Berättare: Lune Nordenskjöld
 Socken: Kristianstad Berättarens yrke: överstelöjtnant
 Uppteckningsår: 1953 Född år 1882 i Kristianstad

Stadsstaditioner från Kristianstad. s. 1-7.

Dop. s. 1.

Kyrktågning. s. 1.

Konfirmation. s. 1-2.

Firer. s. 2.

Namn dagar och födelsedagar. s. 2-3, 5, 6

Baler. s. 3-4.

Jul. s. 4-5.

Pask. s. 5.

Fastlagen. s. 5.

Midsommar. s. 5.

Beqvänning. s. 5.

Byggmästare kastade sig ut för kyrktornet. s. 6.

Peröllopp. s. 5.

Fludentekamen. s. 6-7.

Olika stadsdelar. s. 7.

Skriv endast på denna sida

M.13069:1.

Landskap: SKÅNE ..... Upptecknat av: Sixten Hammerin .....
Härad: VILLANDS ..... Adress: Bokebergsgatan 11 Hässleholm .....
Sökek: KRISTIANSTAD ..... Berättat av: Överstelöjtnant Sune Nordenskjöld .....
Uppteckningsår: JUNI 1953 ..... Född år 1882 i Kristianstad .....

Dopet skedde i regel i hemmet. Det brukade vara rätt många dopvittnen närvarande. Det var de närmaste familjemedlemmarna och släktingarna, som var med. I regel hade man en gudfader och en gudmoder. Det var vanligen de äldsta eller förnämsta, som fick vara det. Vanligen var det den förnämsta som höll barnet. Efter dopet blev det en liten familjefest. Man gav också barnet någon present. Det var vanligen en gudmodern /gudfadern/ som ansågs bära donera eller skänka något. Jag fick en silvergaffel och en sked, som jag emellertid aldrig använt. Men det är jag övertygad om att det var vanligt att man gav något.

1.

Kyrktagning skedde vanligen i kyrkan. Det skedde efter dopet. Troligen upphörde det i början av 1900-talet.

Ja, det var nog inte något bestämt om hur gamla de skulle vara när de skulle konfirmeras, men det är väl ungefär vid samma ålder som nu. Vi gick och läste under terminen. Det var en gammal regementspastor, som hette Carl Anders Alexander Mollstadius, som skötte om det. Han kallades vanligen Molle. Han var en stor slagskämpe. En gång tog han en av pojkarna (berättaren demonstrerar) och ställde honom framför sig, böjde honom neråt och satte hans huvud här (mellan benen) och daskade på honom med stora svängande slag (med ömsom höger och ömsom vänster hand), "Här skall du få för att du inte har gjort vad du skulle, N.N." - Vi var några läroverkspojkar och trumpetarpojkar som gick och läste för honom. Sedan var det också privat läsning. Det var kyrkoherde Flygare. Han brukade läsa med flickor från staden och Åhus. Han läste under sommaren. Konfirmationen skedde i regel på vårsidan. I varje fall för oss som läste under terminen. Förberedelsen (=läsningen) försiggick i skolan i ett klassrum. Pojkarna hade vid konfirmationen blå, ja det var nog svart kavaj och vit halsduk. Också vita handskar. Flickorna var vitklädda. De hade lång klänning. Ef-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

ter konfirmationen satte de upp håret och voro kvinnor. Nja, någon särskild behandling av pojkarna efter konfirmationen tror jag då inte att det var. Lärarna betraktade då bara pojkarna som pojkar i fortsättningen också. Det var nog ingen skillnad. Möjligen kunde det hända att man i vissa kretsar, så där i familjelivets umgänge, kunde bli bjuden på ett glas punsch. Men någon märkbar skillnad var det då inte. Efter konfirmationen var det en familjefest. Då fick man en present av något slag. Det var vanligen en kråsnål eller något sådant. Jag minns att en kvinnlig kusin till mig kom resande ända från Småland för att vara med om det här. Det var familjens närmaste umgänge som inbjöds också sällskningar. Jag tror att det bara var familjemedlemmarna, som gav gåvor. Vid akten i kyrkan tog också det konfirmerade barnets föräldrar nattvarden. Uppvaktning med blommor förekom absolut inte. Oh nej. Ja, så salades det ihop till prästen förståss. Mollstadius sa ifrån, att "det ska jag bara säga er, att nån hänglampa det vill jag inte ha. Det har jag fått så många förut så." Ja, så har ju modet växlat. Jag tror att man kan säga att förändring skett vid första världskriget.

Ja, något frieri och sådant där det känner jag inte till. Det kan nog hända att bra många hållit ihop med sina skolpojksflammor. Skolan höll könen skilda åt på ett helt annat sätt då. Här i stan ligger ju läroverket och flickskolan alldeles intill varandra. Det var på den tiden bara järnvägen till Åhus, som gick emellan skolorna. Så det var ju så nära som allra helst. Men det förekom inte att vi gick och hörde på eller att vi fick se på deras utställning eller så. Vi hade rast på olika tider. Flickorna hade gymnastik i vår gymnastiksal, men det var väl låst, så pojkarna kunde inte komma åt att se flickorna gymnastisera.

Namnsdagar och födelsedagar firades ganska flitigt förr i tiden.

Jag tror att man upphörde mer och mer efter den gamle kung Oscars tid. I varje fall upphörde det säkert efter första världskriget. Födelsedagen var viktigare än nämnsdagen. Presenterna var mest söt-saker. Man var nöjd med litet då.

I hem där det fanns flickor hade man baler. Vi hade jämnåriga flickor på en gård som hette Karlshem. Den gården finns inte längre. Det var utåt Udden. Det var en ryttmästare som bodde där. Musiken var vanligen piano och fiol.

På skolan var det dans en gång om året. Inte varje termin utan bara en gång om året. Då hade man ett litet skärt program och en blyerts, så man kunde anteckna vilken dans man hade lovat den och den flickan. Och hon kunde skriva då t.ex. Lars, Sune os.v. på den och den dansen. Danserna var mest vals, polka, français och pas de quatre. Någon gång på 1890-talet var här ett folkdanslag från Lund. Det väckte till liv ett folkdanslag även i skolan.

Vi hade aldrig ledigt den första maj. På Mårten var det bara de två första timmarna. För då skulle man smälta gåsen, som det hette. Den första maj var det alltid en marsch genom staden av skarpskytte-rörelsen. Det var musik i spetsen. De marscherade från Stora Torg och ned till gamla skjutplatsen. De hade gröna uniformer.

Det förekom också demonstrationståg. Det kunde stå t.ex. Bort med tobaken! eller Åtta timmars arbetsdag.

Jo, det var så sant. På skoldanserna hölls vakt av lärarfruar. Danserna var på gymnastiksalen.

På de stora Oscarsbalerna var det många unga herrar genom att vi här hade vendisterna och hovrätten. Balerna brukade annonseras ut i tidningarna. Det var så att societeten dansade för sig i en avbalkad avdelning. Men det fanns ju många förtjusande damer bland de övriga borgarna. Och de fick ju så gärna komma och dansa med societetsherrarna. Men annars var det ju skilt åt genom avbalkningen.

Jag har hört berättas att vid mitten av 1800-talet, ja, det var nog omkring 1850 så där, förekom det till och med att de unga societetsdamerna bars i bärstol till balen hela vägen. Ja, det berättas om en hovrättspresident, tror jag det var, som steg i sin vagn vid bostaden. Han bodde där apoteket Svanen nu ligger, och så for han runt torget och steg av vid ingången till kansliet. Men åka skulle han den lilla biten. Jo, på de här balerna drack man alltid kungens skål. Oftast fick man champagne. Sedan sjöng man, Ur svenska hjärtans djup en gång, och sedan började dansen med en polonäs. De förnämsta började med sina resp. damer. Det var i ordning och rang det. Balen slutade sedan fram på morgonen och då gick damerna skyndsamt hem. Herrarna brukade dock stanna kvar och prata om kvällens händelser o.s.v. Balen var offentlig så att vem som helst som hade råd att skaffa sig toalett och betala inträde fick vara med.

v Julfirandet var väl som det brukar vara mest. Det kan ju variera litet inom olika familjer. Juldagen blåstes julen in på Stora Torg. av Vendes artilleriregemente. Se, musikkåren har alltid spelat en stor roll här i stan. Den är alltid med vid högtidliga tillfällen. Vi hade också skyltsöndagar. Det var vanligen två. Det började man tidigt med. Det blev något annorlunda under 90-talet. Här doppade man inte i grytan. Min far var från Blekinge och min mor från Småland. Och hon införde seden att doppa i grytan. Vi brukade samla några andra som var från Småland och då doppade vi tillsammans i grytan. Julen 88 var en svår vinter. Ja, så hade man gran förståss. Jag minns att far och min tvillingbror och jag var ute och gick en söndag. Då mötte vi C.J.F. Ljunggren. Han hade en mekanisk verkstad. Han frågade far, det var på 90-talet, om vi hade sett det elektriska ljuset. Nej, det hade vi inte. "Ja men," sade han, "ta med pojkarna och kom hem skall ni få se." Och när vi kom hem till honom hade han en fin

julgran. Så vred han på en knapp och se, hela granen lyste så fint. Det var någonting för oss småpojkar det.

Nej, någon skillnad tror jag inte det har varit mellan manliga och kvinnliga födelsedagar. När man uppvaktade hade man alltid en blombukett som satt i ett styvt tårtpapper. Det var ju litet olika blommor olika tider på året. Rosor ingick nog nästan alltid. Så var det t.ex. akleja, daglilja, ett penninggräs, gossen i det gröna, och flickan i det gröna, adonis.

✓ Något skjutande har aldrig förekommit här. Aldrig vid några tillfällen, nej. Inte ens på påsken. Något särskilt firande under fastlag och fasta känner jag inte till. På skärtorsdagen så hade vi pojkar en rolig sed. Vi hade gjort påskkärringar som flög till Blåkulla av styvt papper. De kunde vara så där en 20 cm stora. En del var målade. Så gick vi ut på stan och hakade fast de där blåkullakärringarna med en böjd knappnål bak på ryggen på någon kärring eller kanske någon t.o.m. vågade göra det på en lärare. Något sådant var ju en stor sensation. Men den seden har alldeles försvunnit nu.

✓ På midsommaren hade vi majstång. Den var enkelt klädd. Det var mest grönt. Några ringar av blommor eller sådant kommer jag inte ihåg. I toppen satt någon ynklig vimpel.

Vid begravningarna här i stan har det alltid varit ett par pre-staver. Vid militära begravningar har det alltid varit stor ståt. Det kunde t.o.m. hända att musiken satt till häst. Regimentet och dess musikkår har spelat en stor betydelse här i stan. När processionen gick in i kyrkan, så gick först representanter från hovrätten och sen kom musikkåren med en officer i spetsen. Sedan kom de sörjande i den ordning de var förnäma. Det berättas att det en gång var en hovrättsnotarie eller något sådant, som var så liten och ynkelig och dessutom litet halt. Han gick nu först in i kyrkan, men han gick så

ACC. N:R M. 13069:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

sakta att officeren och den efterföljande musikkåren kom strax inpå honom. Då stannade han och slog värjande ut sin ena arm och sade med huvudet vänt mot officeren. "Åja, någorlunda efter rang, herr Överste." Rangordningen var alltså jurister, officerare och övriga.

Vid gudstjänster var det alltid en militär trupp med i kyrkan. De fick sitta i bänkarna vid sidan ungefär mittskepps, där man både såg och hörde dåligt. Vi skolpojkar satt ovanför på läktaren. Varenda söndag måste vi vara där.

På 1830-talet fick de förnäma inte sin grav längre i kyrkan. Jag tror att det ~~blev~~ förbjudet på grund av hygieniska skäl. Ända till 1843 hade man gravplatser utanför kyrkan. Då fick man den nya, numera kallad gamla, begravningsplatsen, på vägen mot Långebro. Det skulle liksom bli mer enhetligt. Men där har ju en ett helt matoleum och en annan bara litet krattat i sanden.

Jag har hört att byggmästaren, som byggde kyrkan kom underfund om att den inte var rätt orienterad. Han gick då upp i kyrktornet och kastade sig utför det.

Vid bröllop samlades folk utanför bröllopgården och ropade, brudparet fram, Då skulle bruden visas.

50-årsdagar och 60-årsdagar firades inte som nu. Det är ett senare påhitt.

Det var inga som helst märkvärdigheter före studentexamen, såsom det är nu. Däremot kunde det hända att man gick ut och drack ett glas punsch, när man klarat skrivningarna. Vi ~~studer~~ studentexamen fick man blommor, dock ej i sådana mängder som nu för tiden. Det var ingen musikkår som spelade heller. Man hissades utanför skolan, men sen fick

ACC. N:R M. 13069:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

man gå hem på sina egna ben tillsammans med sina anhöriga. Så var det en liten fest efteråt.

Östermalm kom till senast. Det kallades i folkmun för Österrike. Det ligger ju på öster. Till en början låg det förnämaste området vid Östra Storgatan. Sedan ansågs det förnäma området ligga vid V. Boulevarden. Det var efter branden 1847. Sedan låg det på Östermalm och nu är det ju den södra stadsdelen.

Förr gick vi väldigt mycket. Det var bara rikemansbarnen som hade cykel. Det vanligaste promenadstråket var längs järnvägen ut till Åhus. Vi gick ut till Pynten (Hammarspynt vid Ekenabben). Där gick man i ett gäng och pratade och njöt av sol och vackert väder.

På våra botaniska utflykter gick vi ofta till Lillö och Lingenäset. Där fanns många fina växter.